

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖ

NUTARIMAS

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS NACIONALINIAM SAUGUMUI UŽTIKRINTI
SVARBIŲ OBJEKTŲ APSAUGOS ĮSTATYMO NR. IX-1132 13 STRAIPSNIO
PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIVP-3647

2024 m.

d. Nr.

Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo statuto 138 straipsnio 3 dalimi ir atsižvelgdama į Lietuvos Respublikos Seimo valdybos 2024 m. gegužės 15 d. sprendimo Nr. SV-S-1402 „Dėl įstatymų projektų išvadų“ 1.5 papunktį, Lietuvos Respublikos Vyriausybė n u t a r i a:

Iš esmės pritarti Lietuvos Respublikos nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių objektų apsaugos įstatymo Nr. IX-1132 13 straipsnio pakeitimo įstatymo projektui Nr. XIVP-3647 (toliau – Projektas), tačiau pasiūlyti Lietuvos Respublikos Seimui Projektą tobulinti atsižvelgiant į šias pastabas ir pasiūlymus:

1. Projekto 1 straipsnyje keičiamo Lietuvos Respublikos nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių objektų apsaugos įstatymo (toliau – Įstatymas) 13 straipsnio 4 dalies 3 punkte siūloma nustatyti, kad būtų vykdoma ne tik tam tikros rūšies sandorio šalies patikra, bet ir sandorio vykdymui pasitelkiamų subjektų (subtiekėjų) patikra. Įstatymo 2 dalies 10 punkte apibrėžta sąvoka „trečiasis asmuo“, pagal kurią sandoriui, nurodytam Įstatymo 13 straipsnio 4 dalies 1 punkto a papunktyje, vykdyti pasitelkiamas fizinis ar juridinis asmuo, kuriam bus suteikiama teisė gauti prieigą ar kitaip susipažinti su įmonės saugumo planuose ar kituose įmonės vidaus dokumentuose nustatytais ryšių ir informacinėmis sistemomis (ar jų dalimis), kurios yra reikšmingos įmonės veiklai, šių ryšių ir informacinių sistemų (ar jų dalių) technologijomis, duomenų bazėmis ar jose esamais duomenimis (toliau kartu – ryšių ir informacinės sistemos) arba kuriam būtų suteikta teisė aptarnauti ar kitaip susipažinti su tokiais ryšių ir informacinėmis sistemomis (jų dalimis). Pažymėtina, kad Projekto 1 straipsnyje keičiamo Įstatymo 13 straipsnio 4 dalies 3 punkte vartojama sąvoka „subtiekęjas“ turėtų būti suprantama plačiau negu sąvoka „trečiasis asmuo“ ir apimti ne tik teises gauti prieigą ar kitaip susipažinti su ryšių ir informacinėmis sistemomis, bet ir kitas teikiamas paslaugas ar vykdomus darbus. Atsižvelgiant į tai ir į Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo 2 straipsnio 46 dalyje ir Lietuvos Respublikos pirkimų, atliekamų vandentvarkos, energetikos, transporto ar pašto paslaugų srities perkančiųjų subjektų, įstatymo 2 straipsnio 21 dalyje pateiktą subtiekęjo formuluotę ir siekiant teisinio aiškumo, siūlome Įstatyme vietoje sąvokos „trečiasis asmuo“ vartoti sąvoką „subtiekęjas“, taip kaip ji suprantama Viešųjų pirkimų įstatyme ir Pirkimų, atliekamų vandentvarkos, energetikos, transporto ar pašto paslaugų srities perkančiųjų subjektų, įstatyme, ir atitinkamai patikslinti visas Įstatymo nuostatas, kurios yra susijusios su trečiuoju asmeniu.

2. Projekto aiškinamajame rašte nurodyta, kad siūlomu pakeitimu siekiama drausti viešojo sektoriaus subjektams sudaryti sandorius su ūkio subjektais, kurie vykdo veiklą

Valstybių ar teritorijų, su kuriomis susijusiems viešųjų pirkimų pasiūlymams taikomos Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo 45 straipsnio 2¹ dalies nuostatos, sąrašas (toliau – Sąrašas), patvirtintame Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2022 m. kovo 30 d. nutarimu Nr. 280 „Dėl Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo 92 straipsnio 13, 14 ir 15 dalių nuostatų įgyvendinimo“ (toliau – Nutarimas), nurodytose valstybėse ir tokiu būdu tiesiogiai ar netiesiogiai prisideda prie agresijos prieš Ukrainą finansavimo. Atkreiptinas dėmesys, kad Projektu siekiamas tikslas bus pasiektas tik iš dalies, nes vadovaujantis Įstatymo nuostatomis atliekama nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių įmonių ir ypatingos svarbos infrastruktūros valdytojų ketinamų sudaryti sandorių patikra. Kiti viešojo sektoriaus subjektai, vadovaudamiesi Viešųjų pirkimų įstatymo 45 straipsnio 2¹ dalies nuostatomis, turi galimybę neleisti pirkimuose dalyvauti tiekėjui, jeigu jis, jo subtiekęs, ūkio subjektas, kurio pajėgumais remiamasi, vykdo veiklą Sąraše nurodytose valstybėse ar teritorijose arba yra ūkio subjektų grupės, kurios bet kuris narys vykdo veiklą Sąraše nurodytose valstybėse ar teritorijose, narys arba jos vadovas, kitas valdymo ar priežiūros organo narys ar kitas asmuo (kiti asmenys), turintis (turintys) teisę atstovauti tiekėjui, subtieėjui, ūkio subjektui, kurio pajėgumais remiamasi, ar jį kontroliuoti, jo vardu priimti sprendimą, sudaryti sandorį, ir tokiu būdu dalyvauja tokių ūkio subjektų grupių ir (ar) ūkio subjektų veikloje.

Pažymėtina, kad pirkimuose dalyvaujantys užsienio tiekėjai taip pat yra didelių tarptautinių kompanijų padaliniai, vykdančys veiklą visame pasaulyje. Atliekant sandorio šalies, kuri yra minėtas padalinys, patikrą ir nustatčius Projekte siūlomus nustatyti ryšius, galima rizika, kad sutartis nebus sudaryta su jos pirkime dalyvaujančiu ūkio subjektu. Tokiu atveju galėtų susidaryti situacija, kai būtinos viešųjų paslaugų ar institucijų funkcijų vykdymą užtikrinančios prekės, paslaugos ar darbai nebūtų įsigijami, nes sutartį įvykdyti galėtų tik tiekėjas, kuris yra įmonė ar įmonių grupės, kuri ar kurios nariai (ar narys) vykdo veiklą Sąraše nurodytoje valstybėje, narys. Todėl, atsižvelgdami į nustatytų ryšių pobūdį ir keliamos grėsmės nacionaliniam saugumui lygį, siūlome tikslinti Projekto 1 straipsnyje dėstomą sandorio šalies patikros kriterijų – susieti jį su galimybe šį kriterijų vertinti kaip keliančiu riziką arba neatitinkančiu nacionalinio saugumo interesų.

Projekto 1 straipsnyje keičiamo Įstatymo 13 straipsnio 4 dalies 3 punkte siūloma nustatyti, kad atliekant sandorio patikrą būtų tikrinama, ar sandorio šalis ar sandoriui vykdyti pasitelkiami subtieėjai vykdo veiklą ar dalyvauja įmonių grupės, kurios bet kuris narys vykdo veiklą Sąraše nurodytoje valstybėje, veikloje per savo vadovą, kitą valdymo ar priežiūros organo narį ar kitą asmenį (kitus asmenis), turintį (turinčius) teisę atstovauti tiekėjui ar jį kontroliuoti, jo vardu priimti sprendimą, sudaryti sandorį, tačiau Įstatyme nėra apibrėžta, kaip turėtų būti suprantama nuostata, kad tiekėjas ar subtiekęs „dalyvauja įmonių grupės veikloje“. Pažymėtina, kad Viešųjų pirkimų įstatymo 46 straipsnio 2 dalyje, kurioje nustatyta, kada tiekėjas laikomas teistu už nurodytą nusikalstamą veiką, tikrinamas juridinio asmens vadovo, kito valdymo ar priežiūros organo nario ar kito asmens, turinčio (turinčių) teisę atstovauti tiekėjui ar jį kontroliuoti, jo vardu priimti sprendimą, sudaryti sandorį, teistumas. Įvertinus tai, Projekto 1 straipsnyje minimas „dalyvavimas įmonių grupės veikloje“ turėtų būti suprantamas kaip galimybė atstovauti ūkio subjektui, jį kontroliuoti, ūkio subjekto vardu priimti sprendimus, sudaryti sandorius.

Papildomai pažymėtina, kad Įstatyme, kaip aukštesnės teisinės galios teisės akte, turėtų būti vengiama nuorodos į žemesnės teisinės galios teisės aktą. Atsižvelgiant į tai, siūlome

Projekto 1 straipsnyje keičiamo Įstatymo 13 straipsnio 4 dalies 3 punkte vietoje nuorodos į Nutarimą nurodyti bendrinį teisės akto pavadinimą ir jį tvirtinantį subjektą.

Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus, taip pat siekiant teisinio aiškumo ir nuoseklumo, siūlome tikslinti Projekto 1 straipsnyje keičiamo Įstatymo 13 straipsnio 4 dalies 3 punktą ir jį išdėstyti taip:

„3) sandorio šalies ir (ar) šiam sandoriui vykdyti pasitelkiamų subtiekių patikros, kuri atliekama vertinant, ar sandorio šalis ir (ar) šiam sandoriui vykdyti pasitelkiami subtiečiai vykdo veiklą ~~Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2022 m. kovo 30 d. nutarimo Nr. 280 „Dėl Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo 92 straipsnio 13, 14 ir 15 dalių nuostatų įgyvendinimo“ 1.3 punkte~~ **Vyriausybės pagal Viešųjų pirkimų įstatymo 92 str. 15 dalį patvirtintame** sąraše nurodytose valstybėse ir (ar) jie yra įmonių grupės, kurios bet kuris narys vykdo veiklą tokioje valstybėje, nariu ~~ir/ar dalyvauja tokios įmonių grupės veikloje per savo vadovą, kito valdymo ar priežiūros organo narius ar kitą asmenį (kitus asmenis), turintį (turinčius) teisę atstovauti tiekėjui ar jį kontroliuoti, jo vardu priimti sprendimą, sudaryti sandorį~~ **ir (ar) jų vadovai, kiti valdymo ar priežiūros organo nariai ar kitas asmuo (kiti asmenys), turintis (turintys) teisę atstovauti tiekėjui, subtiekiui ar jį kontroliuoti, jo vardu priimti sprendimą, sudaryti sandorį, dalyvauja tokių įmonių grupių ir (ar) įmonių veikloje, ir nustatant, kad tai kelia riziką arba neatitinka nacionalinio saugumo interesų.**“

3. Projektu siūloma nustatyti naują sandorio patikros vertinimo kriterijų sandorio šaliai ir (ar) subtiekiui. Pažymėtina, kad Įstatymo 13 straipsnyje įtvirtinti ne tik patys kriterijai, bet ir Nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių objektų apsaugos koordinavimo komisijos (toliau – Komisija) atliekamos sandorio patikros tvarka, t. y. kokios institucijos teikia išvadas, koks sprendimas priimamas. Įvertinus tai, siūlome papildyti Projekte siūlomą teisinį reguliavimą ir nustatyti, kad Komisija turėtų nuspręsti, kokios institucijos turėtų pateikti informaciją, reikalingą papildomam sandorių vertinimo kriterijui įvertinti. Taip pat pažymėtina, kad Komisijai nustačius, kad sandorio šalis ir (ar) pasitelkiami subtiečiai pagal Įstatymo 13 straipsnio 4 dalies 3 punktą kelia riziką arba neatitinka nacionalinio saugumo interesų, pats sandoris turėtų būti laikomas keliančiu riziką arba neatitinkančiu nacionalinio saugumo interesų. Atsižvelgdami į tai, siūlome Projektą papildyti Įstatymo 13 straipsnio 5¹ dalies papildymu ir 6 dalies pakeitimu ir juos išdėstyti taip:

„**5¹. Komisijai išvadą dėl šio straipsnio 4 dalies 3 punkte nurodyto vertinimo teikia jos sprendimu nurodytos institucijos.**

6. Jeigu nustatoma, kad sandorio pagrindu sandorio šaliai **ir subtiekiui** būtų ar yra suteiktos šio straipsnio 4 dalies 1 punkte, ~~o trečiajam asmeniui šio straipsnio 4 dalies 1 punkto a papunktyje~~ nurodytos teisės ir tokia sandorio šalis arba ~~subtiečias trečiasis asmuo~~ **subtiečias** kelia riziką arba neatitinka nacionalinio saugumo interesų **ir (ar) šio straipsnio 4 dalies 3 punkte nurodyta sandorio šalis ar sandoriui vykdyti pasitelkiami subtiečiai kelia riziką arba neatitinka nacionalinio saugumo interesų**, toks sandoris laikomas atitinkamai keliančiu riziką arba neatitinkančiu nacionalinio saugumo interesų. Šioje dalyje nurodyti sprendimai priimami *mutatis mutandis* laikantis šio įstatymo 12 straipsnyje nustatytos tvarkos.“

4. Nors Projekto 2 straipsnyje siūloma nustatyti, kad siūlomi pakeitimai turėtų įsigaliooti 2024 m. liepos 1 d., tačiau, atsižvelgdami į praėjusią datą ir teisėkūros procesų trukmę, siūlome nustatyti vėlesnę nuostatų įsigaliojimo datą, t. y. 2024 m. rugpjūčio 1 dieną. Pažymėtina, kad priėmus Projektą siūlomas teisinis reguliavimas galėtų ir jau pradėtoms sandorių patikroms, o tai galėtų sutrikdyti jau pradėtų sandorių patikros procedūras. Atsižvelgdami į tai, siūlome

Projektą papildyti pereinamosiomis nuostatomis, kuriomis būtų nustatyta, kad iki Projekto pradėtomis sandorių patikros procedūroms Projektu siūlomas nustatyti kriterijus nebūtų taikomas, ir Projekto 2 straipsnį išdėstyti taip:

„2 straipsnis. Įstatymo įsigaliojimas ir taikymas

1. Šis įstatymas įsigalioja 2024 m. ~~liepos~~ rugpjūčio 1 d.

2. Iki šio įstatymo įsigaliojimo gauti kreipimaisi dėl sandorių atitikties nacionalinio saugumo interesams įvertinimo nagrinėjami pagal iki šio įstatymo įsigaliojimo galiojusias Lietuvos Respublikos nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių objektų apsaugos įstatymo nuostatas.“

Ministras Pirmininkas

Ekonomikos ir inovacijų ministras